

Ks. BARTŁOMIEJ MATCZAK*

CELEBRACJA EUCHARYSTII W PRZESTRZENIACH NOWEJ EWANGELIZACJI

Treść: Wstęp; 1. Liturgia miejscem ewangelizacji; 2. Miejsca kultu w Biblii i praktyce pierwszych chrześcijan; 3. Miejsce celebracji Eucharystii w świetle dokumentów posoborowych; Zakończenie; Riassunto; Summary: Celebration of the Eucharist in new evangelization spaces; Bibliografia.

Słowa kluczowe: nowa ewangelizacja, Eucharystia, homilia, przestrzeń liturgiczna, modlitwa wspólnotowa, śpiew liturgiczny

Key words: new evangelization, Eucharist, homily, liturgical space, congregational prayer, liturgical song

Wstęp

Katolicy wiedzą, że w centrum ich życia chrześcijańskiego i chrześcijańskiej duchowości stoi liturgia. Ona jest źródłem i szczytem wszelkich działań Kościoła, zwłaszcza misji ewangelizacyjnej. To stwierdzenie, zaczerpnięte z Konstytucji o liturgii świętej Soboru Watykańskiego II, tak zapisano w dokumencie z 2012 roku, pt. *Nowa Ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej – Instrumentum laboris: Najlepszym miejscem przekazu wiary jest wspólnota, która karmi się i została przemieniona życiem liturgicznym i modlitwą. Istnieje istotny związek między wiarą i liturgią: «lex orandi lex credendi». Bez liturgii i sakramentów, wyznawanie wiary nie byłoby skuteczne, ponieważ brakowałoby łaski, która wspiera świadectwo chrześcijan¹.*

* Autor, liturgista, jest prezbiterem archidiecezji warmińskiej. Studiował w Rzymie w Instytucie św. Anzelma, gdzie w roku 2009 uzyskał licencjat z liturgiki; w 2012 doktory-

Instrumentum laboris, cytując soborowy dokument o liturgii, przypominał także, że w liturgii, zwłaszcza w Boskiej Ofierze eucharystycznej, dokonuje się dzieło naszego Odkupienia; w najwyższym stopniu przyczynia się ona do tego, aby wierni swoim życiem wyrażali oraz ujawniali innym ludziom misterium Chrystusa i rzeczywistą naturę prawdziwego Kościoła. [...] Jak Ojciec posłał Chrystusa, tak On posłał Apostołów, których napełnił Duchem Świętym, nie tylko po to, aby głosząc Ewangelię wszelkiemu stworzeniu, zwiastowali, że Syn Boży przez swoją śmierć i zmartwychwstanie uwolnił nas spod władzy szatana i śmierci oraz przeniósł do królestwa Ojca, lecz również po to, aby to dzieło zbawienia, które głosili, również sprawowali przez Ofiarę i sakramenty, wokół których skupia się całe życie liturgiczne².

1. Liturgia miejscem ewangelizacji

Dla zgromadzenia XIII Synodu Biskupów było oczywiste, że nowa ewangelizacja ma znaczącą rolę w życiu i działalności Kościoła. To przekonanie potwierdziły liczne odpowiedzi na *Lineamenta*, przesłane z różnych stron świata i z bardzo różnych wspólnot eklezjalnych. Te odpowiedzi podkreślały, że tylko wiara umożliwia głębokie przeżywanie liturgii, celebrowanej przez wspólnoty chrześcijańskie. Tę wiarę budzi proklamacja słowa Bożego. W wierze w Chrystusa, jedyne Zbawiciela świata, Jego wyznawcy mogą owocnie celebrować Jego misterium paschalne. A owocem uczestnictwa w tej celebracji jest wspólnota ze Zmartwychwstałym przez Komunię sakramentalną. To sakramentalne spotkanie wiernych z Chrystusem utrwala i ożywia w ich codzienności ich życie modlitewne. Wspólnota zewangelizowana celebrowuje w liturgii misterium Chrystusa Zbawiciela, także swoją wiarę w Boga w Trójcy Świętej Jedyne. Przez to jest uzdolniona do przekazywania wiary trynitarnej w Boga Ojca i Syna, i Ducha Świętego przez jej odważne wyznawanie³.

Liturgia jest, a na pewno powinna być, ważnym doświadczeniem dla nowej ewangelizacji. W czynnościach liturgicznych wybrzmiewa słowo Boże. Uczestnicy tych czynności są obdarowywani Ewangelią. Ta zaś ma moc przemieniania ludzkiego serca z kamiennego, zamkniętego na miłość, na serce z ciała, więc otwartego na Boga i ludzi (Ez 36,26).

zował się na UKSW w Warszawie. Jest adiunktem na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Warmińsko - Mazurskiego w Olsztynie.

¹ Synod Biskupów XIII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne, *Nowa Ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej – Instrumentum laboris*, 97, http://www.vatican.va/roman-curia/synod/documents/r_synod_doc_20120619_instrumentum-xiii_pl.pdf, (08.05.2017).

² Tamże.

³ Tamże.

Kościół ewangelizuje, kiedy głosi orędzie zbawienia. Czyniąc to podczas liturgii, ożywia wiarę wiernych i przygotowuje ich na wejście coraz głębiej w misterium śmierci i zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Ta tajemnica bowiem jest celebrowana w liturgii, zwłaszcza w celebracji Eucharystii. Uczestnicy celebracji mszalnej, zanurzeni w nowość życia przez chrztu, dzięki liturgii słowa ożywiają swoją relację z Ojcem przez Jego wcielonego Syna, doświadczając mocy Ducha Świętego.

Celem ewangelizacji jest przekaz wiary. A to oznacza doprowadzenia człowieka do Ojca przez Chrystusa w Duchu (zob. Ef 2, 18). Doświadczenie przez wiernych nowości Ewangelii, dzięki jej systematycznej proklamacji podczas celebracji liturgicznych, nie tylko przemienia człowieka, ale uzdalnia do głoszenia jej z mocą.

Ewangelizacja, dokonująca się podczas liturgii, uświadamia wiernym, że są uczestnikami historii zbawiania, która ciągle trwa, bo Chrystus jest ten sam wczoraj, dziś i na wieki (Hbr 13,8). On ciągle zbawia. Ta ewangelizacja pogłębia także eklezjalną świadomość wiernych. Dzięki temu oni jako Kościół partykularny mogą własnym świadectwem wносить nowy zapal i moc w dzieło ewangelizacji bliźnich⁴.

W tym kontekście pojawiają się pewne zagrożenia, które niezdiagnozowane i nienazwane mogą wprowadzać wiele zamieszania, nawet sprowadzać ludzi na drogi odwodzące od Kościoła. Zagrożenia te są dwojakie. Pierwsze z nich to swoisty indyferentyzm liturgiczny. Jest to podejście, w którym głoszenie kerygmatu dokonuje się bez odniesienia do liturgii Kościoła. Ta jest często widziana jako sztywna zbroja nałożona na spontaniczne doświadczenie wiary. Skoro jest ona przeszkodą to znaczy, że należy ją traktować jako miejsce prób i spontanicznej twórczości, która ignoruje a nawet lekceważy prawo liturgiczne.

Druga postawa polega na praktycznym odrzuceniu liturgii Kościoła na rzecz własnej twórczości zastępczej. Może on przybierać formę wieczorów chwały, modlitw o uzdrowienie, wieczorów uwielbienia itp. Oczywiście trudno odmówić organizatorom dobrych intencji, ale brak roztropności czasami powoduje, że tego typu wydarzenia dla ich uczestników stają się ważniejsze niż udział w Mszy Świętej i wiara w uzdrawiającą moc sakramentów. W taki sposób może czasem dobre dzieło stać się okazją do osłabienia wiary i trwania w jedności z Kościołem.

Ważne jest dla nowej ewangelizacji miejsce celebracji liturgii, szczególnie Eucharystii i sakramentu pokuty i pojednania. Wydaje się, że pozostanie w samej przestrzeni sakralnej już nie wystarcza. Potrzeba wyjść do

⁴Tamże, 30.

świata, by nadać mu nowy kierunek. Trzeba człowieka szukać, by ostatecznie doprowadzić go do Chrystusa. Mówi się o kontekstach nowej ewangelizacji. Te konteksty to miejsca, które nie mieszczą się w pojęciu *miejsca świętych* określonych przez prawo kościelne.

Kodeks Prawa Kanonicznego (kan 1025) określa, iż miejsca święte to są miejsca poświęcone lub pobłogosławione według ksiąg liturgicznych i przeznaczone do kultu Bożego lub grzebania wiernych. Prawo kościelne podkreśla trzy podstawowe elementy dla miejsc świętych, mianowicie: są to miejsca, które przez czynność liturgiczną, poświęcenie bądź błogosławieństwo, zostały wyłączone i przeznaczone do celów sakralnych; aktu ich wyłączenia dokonuje biskup diecezjalny, lub ci, którzy są z nim zrównani przez prawo (KPK 1206); oraz takie miejsce ma ściśle określony cel, mianowicie ma służyć sprawowaniu kultu⁵.

Takie kryteria spełnia kościół bądź kaplica. Te obiekty jako poświęcone lub pobłogosławione są pierwszym i właściwym miejscem dla sprawowania liturgii. Wszystkie inne miejsca muszą być traktowane jako nadzwyczajne i wymagające pewnych nowych dookreślenia.

2. Miejsca kultu w Biblii i praktyce pierwszych chrześcijan

Pism Święte podaje wiele ważnych informacji z punktu widzenia kultycznego. Izraelici od zawsze szczególną wagę przywiązywali do miejsc kultu. Pierwszym z nich był namiot przymierze jako ośrodek kultu podczas drogi z Egiptu do Ziemi Obiecanej. Następnie była świątynia jerozolimska, której budowę rozpoczął w 480 roku przed Chr. Salomon na górze Moria. Uroczystość poświęcenia odbyła się siedem lat później (1Kr 6, 31). Ta świątynia została zniszczona w 586 roku przez Babilończyków. Odbudował ją w 536 roku przed Chr. Zorobabel, zachęcany to tego przez proroków Ezdrasza, Aggeusza i Zachariasza. Odbudowana świątynia została poświęcona w 515 roku przed Chr. Tę świątynię sprofanował w 167 roku przed Chr. Antioch IV Epifanes, propagator zwyczajów greckich. Oczyszczył ją Juda Machabeusz (1 Mch 4,36-61). Ta świątynia coraz bardziej chyliła się ku upadkowi. Podjęto prace nad jej restauracją w 20 roku przed Chr. Prace zakończono dopiero w 64 roku za rządów Heroda Agryppy. Tę wielką i piękną świątynię, którą nawiedzał Jezus, w 70 roku zrównał z ziemią Tytus, dowódca wojsk rzymskich. Nigdy jej nie odbudowano⁶.

⁵ Z. Wit, *Podstawy liturgiczno-prawne – miejsca celebracji odnowionej liturgii*, w: W. Świerzawski (red.) *Mysterium Christi. Sztuka w liturgii*, Zawichost – Sandomierz 2013, s. 346.

⁶ Za: S. Araszczuk *Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza w odnowionej liturgii Soboru Watykańskiego II*, WT UO, Opole 2007, s. 20.

Odtąd miejscem sprawowania liturgii stała się synagoga. Kult świątynny na cześć Jahwe polegał na składaniu ofiar, także krwawych. Liturgia synagogalna miała charakter celebracji słowa Bożego. Czytano i komentowano Torę i Proroków. Te miejsca Izraelici traktowali jako uprzywilejowane miejsca spotkania z Bogiem, mieszkanie Wszechmocnego, oraz dom modlitwy.

Jezus okazywał głęboki szacunek dla świątyni jerozolimskiej. Nawiedzał ją często, gdy przebywał do Jerozolimy. Św. Marek świadczy: *Tak przybył do Jerozolimy i wszedł do świątyni. Obejrzał wszystko, a że pora była już późna, wyszedł razem z Dwunastoma do Betanii* (11,11). Ten tekst stanowi akt milczącego zerwania z kultem Starego Testamentu. Nowy rozpocznie się podczas wydarzenia wieczernikowego⁷. Jezus o nim mówił już w rozmowie z Samarytanką. Wskazał wtedy na różnice pomiędzy kultem Starego a Nowego Przymierza. *Ani na tej górze, ani w Jerozolimie nie będziecie czcili Ojca.... Prawdziwi czciciele będą oddawać cześć Ojcu w Duchu i prawdzie* (J 4, 21.24).

Kult Nowego Przymierza nie więc jest związany z jakimś ściśle określonym miejscem na zasadzie wyłączności. *Cała ziemia jest święta i powierzona ludziom. Gdy wierni gromadzą się w jakimś miejscu, są «żywymi kamieniami» zebranych w celu «budowania duchowej świątyni»* (1 P 2,4-5). *Ciało Chrystusa zmartwychwstałego jest duchową świątynią; z której tryska źródło wody żywej. Wszczepienie w Chrystusa przez Ducha Świętego «jesteśmy świątynią Boga żywego»* (KKK 1179).

Dla pierwszych wspólnot chrześcijańskich najważniejszą sprawą była wspólnota wierzących czyli ecclesia, która gromadziła się w domach na łamaniu chleba (Dz 2, 42). Najważniejsza była celebracja liturgii. Ona wyłączała miejsce z użytku codziennego. Przeznaczała je dla Boga przez czynność liturgiczną, przede wszystkim przez celebrację Eucharystii. Tak ta przestrzeń była nie tylko wyłączana, ale także uświęcana. Był to dom Kościoła - *domus Ecclesiae*⁸. Zwiększanie się liczby wyznawców Chrystusa zaowocowało budowlami, które mogły pomieścić wzrastające liczbowo wspólnoty. Jest to widoczne po edykcie mediolańskim z 313 roku. Wtedy dynamicznie rozwija się obrzędowość liturgiczna i architektura kościelna.

3. Miejsce celebracji Eucharystii w świetle dokumentów posoborowych

Lud Boży gromadzi się zwykle na sprawowanie Eucharystii w kościele lub w innym odpowiednim miejscu, godnym tak wielkiego misterium (OWMR 288). Prawodawca kościelny domaga się, aby miejsca celebracji liturgicznych, zwłaszcza Eucharystii, były odpowiednio przygotowane.

⁷Z. Wit, dz. cyt., s. 347.

⁸Tamże, s. 348.

Winny być przystosowane do sprawowania czynności liturgicznych oraz przystosowanie do czynnego udziału wiernych. Te kwestie normują dokumenty przygotowane przez Stolicę Apostolską. Są to m.in. Instrukcja Kongregacji Kultu Bożego o Mszach dla grup specjalnych *Actio pastoralis*⁹ i Instrukcja *Redemptionis sacramentum*, autorstwa Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów¹⁰. Obydwa teksty ukazały się jako swoiste dopowiedzenie czy też uszczegółowienie istniejących już wcześniejszych dokumentów. Pierwszy dokument posiada formę porządkującą. Drugi jest dokumentem *naprawczym*. Jest reakcją na nadużycia, które pojawiły się w obszarze praktyki liturgicznej.

W pierwszym dokumencie znajduje się znamienne stwierdzenie, że godne pochwały jest wychodzenie do wiernych i celebrowanie Eucharystii w miejscach, które nie koniecznie wiążą się z miejscami kultu. Jednocześnie dokument podaje konkretne zasady dotyczące tej możliwości. Pierwsza z nich domaga się uwzględnienia wszystkich okoliczności i dogłębnego rozważenia czy celebrowanie Eucharystii poza świątynią jest rzeczą pożyteczną z punktu widzenia duszpasterskiego. W przypadku wątpliwości proponuje urządzenie nabożeństwa o charakterze religijnym¹¹.

Chodzi zatem o roztropność, której w niektórych wypadkach zdaje się brakować. W obliczu tego stwierdzenia rodzą się pytania czy celebrowanie mszy świętej w sali gimnastycznej w szkole podczas rekolekcji szkolnych jest rzeczą właściwą? Czy sprawowanie mszy świętej dla niewielkiej grupy wiernych na biwaku, nad jeziorem czy w górach, dla osiągnięcia ciekawego efektu jest roztropne? Na te pytania nie ma prostej odpowiedzi. Jednak czasem wydaje się, że w tych przypadkach ważniejszym od przeżycia misterium i sacrum staje się efekt zewnętrzny, często czysto emocjonalny.

Wspomniany dokument uwzględnia możliwość celebrowania liturgicznych poza miejscem świętym. Podaje konkretne kategorie grup, które z takiej możliwości mogłyby skorzystać. Są to uczestnicy *ćwiczeń duchowych, jednodniowych lub kilkudniowych, by rozważać tematy religijne lub duszpasterskie*, także zebrania apostołstwa świeckich, ewentualnie innych tego rodzaju stowarzyszeń. To również spotkania pewnej grupy parafian, podejmowane w celach duszpasterskich. Również zebrania wiernych mieszkają-

⁹ Kongregacji Kultu Bożego, *Actio pastoralis. Instrukcja dotycząca odprawiania Mszy świętej dla grup specjalnych 15 maja 1969*, w: J. Miazek (opr.) *To czyńcie na moją pamiątkę. Eucharystia w dokumentach Kościoła*, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 1987, s. 213-218.

¹⁰ Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Instrukcja Redemptionis Sacramentum. O tym, co należy zachowywać, a czego unikać w związku z Najświętszą Eucharystią*, Pallottinum, Poznań 2004.

¹¹ *Actio pastoralis* 1.

cych daleko od kościoła parafialnego, odbywane w określonych terminach z troską o własną religijną formację. Oraz spotkania wiernych jednego stanu, którzy zbierają się, aby otrzymać pouczenie lub formację religijną bardziej do nich dostosowaną, także spotkania rodzinne przy chorych lub starszych osobach, które nie wychodzą z domu i dlatego nigdy nie mogą uczestniczyć we Mszy św. w kościele. W takich wypadkach dołączają się krewni i inni opiekujący się danymi osobami, wreszcie zebrania rodzinne z okazji modłów przy zmarłym lub z innej okazji o charakterze religijnym¹².

Wspomniane wspólnoty, stanowiące grupy specjalne, w pierwszym rzędzie winny celebrować liturgię w miejscu świętym¹³. W przypadkach wymagających celebracji poza tym miejscem winny pamiętać, że władza zezwalania za sprawowanie Eucharystii dla grup specjalnych poza miejscem świętym jest zarezerwowana ordynariuszowi miejsca, ewentualnie ordynariuszowi zakonnemu, gdy chodzi o podległe mu domy. Miejscami uprzywilejowanymi w rozumieniu dokumentu będą zawsze domy osób chorych¹⁴.

Dokument zachęta, by władza kościelna rozważnie udzielała takiego pozwolenia, mając pewność, że miejsce takie jest godne i odpowiednie. Ustawodawca podaje szereg przepisów, które należy uwzględnić przy organizacji takiej celebracji. Należy pamiętać, że *Ofiara eucharystyczna i święta Uczta w ten sposób tworzą jedno misterium, że są wzajemnie związane bardzo ścisłym węzłem teologicznym i sakramentalnym. Natomiast żadnej Mszy św. nie można uważać w sposób ekskluzywny za czynność własną zebrania partykularnego, lecz trzeba ją uważać za czynność Kościoła, w której kapłan wypełniając swoją funkcję przewodniczy całej akcji liturgicznej jako sługa Kościoła. O wszystko należy zatroszczyć się w ten sposób, by odpowiednio przygotowane miejsce, wygląd osób i rzeczy, wyrażały najwyższy kult, który należy się prawdziwemu Bogu, czczonemu w Najświętszym Sakramencie Eucharystii*¹⁵.

Charakter teologiczny i sakramentalny celebrowanego misterium, unikanie wyłączności i wreszcie dbałość o miejsce i to wszystko co wiąże się z zewnętrzną oprawą stanowią fundament do czynnego uczestnictwa wiernych w liturgii. Takie uczestnictwo nie jest jakąś formą nadzwyczajnej aktywizacji, ale wchodzenie w wierze w doświadczenie celebrowanego misterium. W osiągnięciu tego celu pomocne są katecheza mistagogiczna oraz

¹² *Actio pastoralis* 2.

¹³ Tamże, 3.

¹⁴ Tamże, 4.

¹⁵ Kongregacja Obrzędów, Instrukcja *Eucharisticum Misterium*, 3, <http://www.kkbids.episkopat.pl/?id=93#id=95> (12.09.2017).

medytacja słowa Bożego¹⁶. Pomocne mogą być komentarze, przewidziane w konkretnych momentach celebracji. Są to wprowadzenie do liturgii jako komentarz inicjacyjny i do liturgii słowa. Możliwy jest komentarz do liturgii eucharystycznej, wygłaszany przed prefacją oraz komentarz przed rozesłaniem. Respektowanie prawa liturgicznego w tym zakresie gwarantuje strukturalną i teologiczną integralność celebracji. Nie rozbija jej¹⁷.

Kościół przypomina o konieczności mistagogii. Jej konsekwencją jest głębsze zrozumienie znaków liturgicznych i otwarcie się wchodzenie w klimat sprawowanego misterium zbawienia¹⁸. Mistagogia jest konsekwencją ewangelizacji. Ta zaś dotyczy nie tylko ludzi, którzy nigdy nie słyszeli o Chrystusie, lub odeszli od Kościoła, ale także tych, którzy trwają we wspólnocie Kościoła, by byli coraz bardziej czytelnymi znakami Chrystusa Zbawiciela wobec świata.

W procesie mistagogii liturgicznej szczególne miejsce zajmuje homilia. Mogą ją głosić tylko szafarze wyświęceni, zatem biskup, prezbiter i diakon. Nie mogą liturgicznej posługi słowa wykonywać wierni świeccy¹⁹. Homilia jest jedną z podstawowych form nowej ewangelizacji. Kapłan ją głoszący jest zobowiązany do ukazywania historii zbawienia człowieka w kontekście jego uczestnictwa w celebracji liturgicznej. Uczestnicy celebracji mają otrzymać pogłębienie swej eklezjalnej świadomości, zwłaszcza że celebracja w Kościele lokalnym pozostaje w teologicznym ścisłym związku z Kościołem powszechnym²⁰.

Wierni świeccy mogą pełnić funkcję lektorów słowa Bożego. Ta posługa wymaga odpowiedniego przygotowania. Lektor proklamuje orędzie zbawienia. Ambona nie jest sceną teatralną. Czytania Pisma Świętego w liturgii nie mogą zastąpić żadne prezentacje. Ich obecność jest wyrazem samowoli oraz skutecznym sposobem deformacji liturgicznej. Doboru czytań można

¹⁶ *Actio pastoralis* 6.

¹⁷ Tamże, 2.

¹⁸ W. Kazimieruk, *Istotne aspekty przygotowania i celebracji Eucharystii ważne dla doświadczenia ewangelizacyjnego*, w: W. Kazimieruka (red.), *Liturgia u ewangelizacja. Materiały z pierwszego sympozjum liturgicznego diecezji siedleckiej*, Warszawa-Siedlce 2015, s. 96.

¹⁹ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium homiletyczne*, Pallottinum, Poznań 2015, s. 14; *Redemptionis Sacramentum* 64-66.

²⁰ *Actio pastoralis* 6. Konferencja Episkopatu Polski, *Małe grupy powinny służyć jednoczeniu całej wspólnoty. Wskazania Episkopatu Polski dotyczące liturgii mszy św. sprawowanych w małych grupach i wspólnotach (8.10.2014)*, w: Akta Konferencji Episkopatu Polski 2014 nr 2 (26) s. 80.

dokonywać tylko w myśl prawa liturgicznego. Czytania mszalne należy brać zawsze z lekcjonarza²¹.

Ważnym elementem celebracji jest modlitwa wiernych. Ta modlitwa musi być dobrze przygotowana. Rozpoczyna ją przewodniczący celebracji z miejsca przewodniczenia. Odczytywanie wezwań tej modlitwy nie należy do niego. Wezwania wygłasza diakon lub kantor, lub lektor, lub inny wierny świecki. Może to czynić z ambony lub z innego odpowiedniego miejsca. Wezwania te winny być nieliczne, ułożone w duchu mądrej wolności, związane i wyrażające błagania całej wspólnoty. Ma ich być przynajmniej cztery, a najwyżej sześć. W modlitwie powszechnej należy uwzględnić następujące intencje: za Kościół, za rządzących i o zbawienie całego świata, za doświadczonych trudnościami i za miejscową wspólnotę (zob. OWMR 70). Czasem modlitwa wiernych staje się miejscem wymiany intencji, myśli czy też pragnień układanych w sposób spontaniczny. Konsekwencją tego jest swoiste *gadulstwo* i zacieranie sensu i znaczenia tej części celebracji. Ta modlitwa nie ma na celu wywołanie efektu emocjonalnego ale pogłębienie eklezjalnej świadomości uczestników liturgii.

Szczególnie ważny jest obrzęd komunijny. Pełne uczestnictwo wiernych w celebracji mszalnej dokonuje się przez Komunię św. sakramentalną. Wierni winni ją przyjąć w czasie samej Mszy św. i w momencie przepisany przez rytuał obrzędu, tzn. bezpośrednio po Komunii kapłana. Należy zadbać, by wierni mogli ją przyjąć w komunikantach konsekrowanych w czasie Mszy świętej⁸¹.

Kościół po Vaticanum II potwierdził praktykę Komunii św. pod obiema postaciami. Jest to pełny znak uczyty ofiarnej. Jest to także jaśniejszy wyraz nowego i wiecznego Testamentu, zawartego we krwi Chrystusa. Ujawnia się również związek uczyty eucharystycznej z ucztą eschatologiczną w królestwie Ojca (Mt 26, 27-29). Komunia kielicha wymaga uprzedniej stosownej katechezy²².

Ważnym elementem liturgii jest śpiew liturgiczny. Kontekst nowej ewangelizacji związany często z ruchami religijnymi sprawia, że mamy do czynienia z różnego rodzaju przerysowaniami w tej materii. Śpiew nigdy nie jest dominantą. On jest integralnym elementem liturgii. Jego zadaniem jest budowanie wspólnoty i towarzyszenie czynnościom sakralnym a nie burzenie świętości i tworzenie klimatu festiwalu. Liturgii, nawet tej sprawowanej w grupach specjalnych i poza miejscami świętymi ma towarzyszyć

²¹ *Lekcjonarz mszalny. Wprowadzenie* nr 78, t. I, Pallottinum, Poznań 2015, s. 38.

²² *Redemptionis Sacramentum* 31-32.

śpiew sakralny, zatem zgodny z naturą świętych czynności i przepisami kościelnymi²³.

Zakończenie

Ewangelizacja jest obdarowaniem Dobrą Nowiną Chrystusa. Jego Ewangelia przemienia człowieka, jego historię i świat. Kościół ewangelizuje, by ludzie mogli mocą głoszonej Ewangelii osobiście i osobowo doświadczyć ukrzyżowanego i zmartwychwstałego Chrystusa. Taką możliwość On dał ludziom w liturgii, zwłaszcza Eucharystii²⁴.

Uprzywilejowanym miejscem jej celebracji przez lokalną wspólnotę jest kościół parafialny. Duszpasterstwo parafialne liturgiczne jest ukierunkowane na formację wiernych do świadomego, czynnego i pełnego uczestnictwa w celebracji mszalnej. Przyjęcie Pana Jezusa w Eucharystii domaga się zachowania postu eucharystycznego przez godzinę. Ważne są odpowiednie szaty liturgiczne, naczynia święte oraz właściwe zorganizowanie przestrzeni celebracyjnej.

Ważna i ciągle aktualna jest przestroga Kościoła dotycząca celebracji Eucharystii. *Chociaż obecnie nie brak takich, którzy odnowę upatrują w nowinkach, czasem niezdrowych, ale sensacyjnych i w nowych dowolnych formach odprawiania liturgii, które wymyślają, to jednak kapłani, zarówno diecezjalni jak i zakonni, rzeczywiście zatroskani o dobro wiernych, powinni zdawać sobie sprawę z tego, że droga trwałego i uświęcającego duszpasterstwa polega na stałej i wielkodusznej wierności względem woli Kościoła wyrażonej w Jego nakazach, normach i strukturach. Co zaś oddala od wspomnianej zasady, to chociażby wabiło pozorami, wprowadza zamieszanie w umysłach wiernych, pozbawia posługę kapłańską namaszczenia i czyni ją bezowocną²⁵.*

Riassunto

Ultimi tempi della vita della Chiesa creano nuove sfide che bisogna affrontare e leggere nella chiave della fede. La nuova evangelizzazione è una di quelli segni del nostro tempo che i pastori ed anche il popolo di Dio devono capire bene. Nel contesto di questa occorre anche vedere la nuova situazione liturgica. Oggi tante volte la celebrazione eucaristica si svolge nei nuovi contesti, che chiamiamo – contesti di nuova evangelizzazione: la palestra,

²³ *Actio pastoralis* 8.

²⁴ *Nowa Ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej*, dz. cyt., 30.

²⁵ *Actio pastoralis* 11.

lo stadio, le aule delle scuole ed altri. La Chiesa con il suo diritto conferma la possibilità di queste celebrazioni ma nello stesso tempo ha dato diversi documenti che stabiliscono le regole che devono essere viste come un aiuto. In questo articolo, l'autore fa un'analisi dei documenti: *Actio pastoralis*, *Redemptionis sacramentum*, *Eucharisticum mysterium* e le prenotande dei libri liturgici per dimostrare come e dove si può celebrare la Eucaristia nel nuovo contesto di evangelizzazione.

Summary

Celebration of the Eucharist in new evangelization spaces

New evangelisation has recently become a great challenge in the life of the Church. This phenomenon has led to the creation of new spaces and contexts in which the Gospel is now proclaimed. Among them are stadia, gymnasia, assembly halls, and other similar venues. In following this path, the place of the liturgy and its organization in such spaces also needs to be discussed. Of course canon law allows celebration outside a place of worship, but at the same time makes it clear that it is necessary to take great care to maintain the *sacrum*. The author analyses Church documents which indicate the need for correct and appropriate preparation of celebration sites elsewhere than on consecrated premises. In this context the documents *Actio pastoralis*, *Redemptionis sacramentum*, and *Eucharisticum mysterium*, as well as the introductions to liturgical books, are becoming important.

Bibliografia

Araszczyk, S. (2007). *Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza w odnowionej liturgii Soboru Watykańskiego II*, Opole: WT UO.

Kongregacja Obrzędów, Instrukcja *Eucharisticum Mysterium*, (1967). Pobrano z: <http://www.kkbids.episkopat.pl/?id=93#id=95>, Dnia (12,09,2017).

Kongregacji Kultu Bożego (1987). *Actio pastoralis. Instrukcja dotycząca odprawiania Mszy świętej dla grup specjalnych 15 maja 1969*, w: J. Miazek (opr.) *To czyńcie na moją pamiątkę. Eucharystia w dokumentach Kościoła* (s. 213-218), Warszawa: Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej.

Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów (2004). *Instrukcja Redemptionis Sacramentum. O tym, co należy zachowywać, a czego unikać w związku z Najświętszą Eucharystią*, Poznań: Pallottinum.

Konferencja Episkopatu Polski, *Małe grupy powinny służyć jednoczeniu całej wspólnoty. Wskazania Episkopatu Polski dotyczące liturgii mszy św. spra-*

wowanych w małych grupach i wspólnotach (8.10.2014) (s. 78-84). w: Akta Konferencji Episkopatu Polski 2014 nr 2 (26), Warszawa: Biuro Prasowe Konferencji Episkopatu Polski.

Synod Biskupów XIII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne, *Nowa Ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej – Instrumentum laboris* (2012). Pobrano z: http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20120619_instrumentum-xiii_pl.pdf, Dnia (2017,05,08)

Wit, Z. (2013). *Podstawy liturgiczno-prawne – miejsca celebracji odnowionej liturgii*, w: W. Świerzawski (red.), *Mysterium Christi. Sztuka w liturgii* (s. 245-375), Zawichost – Sandomierz: Ośrodek Formacji Liturgicznej w Zawichoście.

Kazimieruk, W. (2005). *Istotne aspekty przygotowania i celebracji Eucharystii ważne dla doświadczenia ewangelizacyjnego*, w: W. Kazimieruk (red.), *Liturgia u ewangelizacja. Materiały z pierwszego sympozjum liturgicznego diecezji siedleckiej* (s. 95-108), Warszawa-Siedlce: Wydawnictwo Sióstr Loretanek.